

Klára Novotná: Únětická sídliště a pohřebiště v Hošticích – Sečných loukách 4 a v Mořicích – Pololánech 1. Ústav pro pravěk a ranou dobu dějinnou FF UK, Praha 2011. 152 stran textu, 83 Tab. (kresebných tabulek), 4 mapy, 3 Plány, nečíslované grafy a statistické tabulky v textu.

Práce K. Novotné přináší zpracování nově zkoumaných areálů únětické kultury na střední Moravě v povodí řeky Hané. Jde nejen o příspěvek k vyhodnocení velkých objemů nálezů získaných při rozsáhlých záchranných výzkumech na stavbě dálnice, nýbrž také o přínos ke hlubšímu poznání poměrů na Moravě ve starší době bronzové.

Práce obsahuje náležitosti odborného pojednání, členění je logické. Text se dělí na stručný přehled současného stavu poznání únětické kultury u nás, na popis nálezů z obou lokalit a na analytickou část, kde jsou nálezy z obou lokalit pojednávány společně a porovnávány. U každé lokality je popsáno přírodní prostředí (dosti stručně, pouze s hlediska geomorfologického a geologického) a historie výzkumu lokality, k níž je připojen i krátký popis zpracovávaného výzkumu, který by ovšem měl stát spíše samostatně. Popisy jsou sloučeny, pod každým číslem objektu jsou popsány jak nemovitá situace, tak movitý inventář. V popisech se objevují terminologické nepřesnosti: např. není jasné, co u jámy znamená údaj „zahlobené stěny“; u zlomků nádob by bylo užitečné připojit alespoň údaj, o jakou nádobu jde (orientačně rozměry – větší, střední, menší – a pokud možno i tvar – hrncovitá, mísovitá apod.); údaj „ztracený“ (s. 15 a d.) u předmětu je zmatečný, neboť při takovéto formulaci není jasné, zda se tím myslí, že byl ztracen v pravěku, či zda je ztracený v současnosti (tj. není k dispozici pro zpracování). Kovové předměty označuje autorka automaticky jako bronzové, a to v popise i v analýze, ačkoli mohou být často i měděné.

Klasická srovnávací analýza pohřebního ritu a inventáře objektů je dobrým základem pro zařazení lokalit do kontextu soudobého osídlení a zároveň jejich porovnání, tato syntetická a interpretační část zde však chybí; např. rozdíly ve výbavě hrobů takto nepřiliš vzdálených pohřebišť jsou pozoruhodné (grafy na s. 88 a 89), nenacházím ale žádný pokus o vysvětlení, např. korelaci výbavy a charakteristik hrobových jam s antropologickým určením pohřbených jedinců, s polohou hrobu apod. Stejně tak paralely autorka pouze uvádí bez řešení dalších souvislostí. Cenné jsou postřehy týkající se pohřbů v sídlištních jamách a druhotného otevírání hrobů. S vyhodnocením a interpretací se setkáme až v Závěru, ovšem poněkud stručně.

Sídlištní nálezy zde poskytují méně možností než hrobové. Obecná pasáž o stavbách je zařazena jaksi nadvrát (str. 128 a 132n.), není však koncipována systematicky a obsahuje nepřesnosti převzaté z literatury; je vhodné korigovat údaje ze starších publikací novějšími speciálními pracemi. Považuji za vhodnější hovořit o stavbách sloupových, nikoli kůlových. Půdorysy podle celkových plánů působí dojmem fragmentů a bylo by bezpečnější se zdržet soudů o původní podobě zaniklých staveb, zejména je-li možné datování do více epoch (nepřítomnost nálezů ve sloupových jamách podle mého názoru může svědčit spíše pro ranější fáze osídlení).

Kapitola o vztazích sídlišť a pohřebišť se omezuje na analogie a konstatování či logický předpoklad existence nějakého časoprostorového vztahu. Kap. 9 je stručným exkursem o únětickém osídlení Hané a stavu jeho poznání, nikoli sídelně topografickou analýzou, jak inseruje název.

Závěr je naopak dosti široký, obsahuje shrnutí a vyhodnocení získaných údajů, a to včetně diskuse s řadou podnětných myšlenek a zjištění, již bych očekávala spíše v příslušných kapitolách, zejména pokud jde o diskusi k pohřbívání, která volně navazuje na kap. 5.1-5.3 (zde musím oponovat názoru, že u regulérních pohřbů lze předpokládat alespoň minimální výbavu /str. 141/ – podle mých znalostí jsou „regulérní“ hroby bez zjištěné výbavy časté i na pohřebištích starší doby bronzové, a není tedy možno podle takto stanoveného kritéria posuzovat hroby na sídlištních). Celkově však poskytuje dobrou představu o obou lokalitách a jejich přínosu.

Po stránce jazykové je práce na dobré úrovni. Místy obsahuje překlepy a další chyby, zejména v interpunkci, bohužel i hrubé (např. „výčnělky se objevili“: str. 108), lexikální („v zápětí“:

str. 134; „inventář poskytoval pestrou škálu předmětů“: str. 137; nadužívání „plevelných“ slov, zejména „oblast“ a „zmínit“), terminologické („funerální keramika“ ve smyslu keramiky pocházející z hrobů: str. 82; „pohřeb“ místo „hrob“ či „kostra“, str. 138 a j.); chybné vazby (např. „věnovat se“ se 7. pádem místo se 3. p.: str. 9) nebo věty zmatené, pravděpodobně vzniklé nedopatřením při úpravě textu na počítači (věta „Zveřejněné výsledky...“, str. 9; „Zatímco...“: str. 137). Mylné „Vlíněves“ místo správného „Vliněves“ (str. 129) není chybou autorky, nýbrž zdrojové publikace.

Citace odpovídají standardu, jak co do citačních odkazů v textu, tak pokud jde o soupis pramenů a literatury. Ten je lze považovat rozsahem i skladbou za adekvátní (S. 145-152). Chyby se vyskytují zřídka a jsou spíše formální (pomlčka místo spojovníku u stránkového rozsahu; místy opomenuta kursiva; ponechané iniciály v odkaze v textu: s. 137; a j.).

Formální úprava práce je dobrá. Bylo by pro příště vhodné vyhnout se stránkám, na nichž jsou pouze dva řádky z přesahujícího předchozího odstavce.

Přílohy jsou v dobré technické kvalitě, nedostatkem je nepřítomnost popisků u tabulek v příloze a zejména u grafů a tabulek v textu, které navíc nejsou ani číslovány, což je dosti nestandardní a škodí to přehlednosti. Lze také vytknout zařazení map a plánů až za kresebné tabulky movitých nálezů, mělo tomu být naopak. U některých objektů chybí sever (Tab. 17, 19 a d. – pokud však jde o nedostatek terénní dokumentace, je třeba to napsat). U kreseb by měl všude být uveden autor.

Předložená práce podle mého názoru splňuje nároky kladené na diplomovou práci a proto ji doporučuji k obhajobě. Navrhuji hodnotit ji známkou v rozmezí výborně až velmi dobře.

V Praze dne 12. září 2011

PhDr. Zuzana Bláhová, Ph. D.